

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 8 stycznia 2025 r.

Pozycja 4

POSTANOWIENIE z dnia 20 sierpnia 2024 r. Sygn. akt Ts 221/23

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Krystyna Pawłowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.D. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 85t ust. 2, ust. 8 oraz ust. 10 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2023 r. poz. 984, ze zm.; dalej: Karta Nauczyciela) z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 85t ust. 2 Karty Nauczyciela rozumiany w ten sposób, że „jego zastosowanie nie wymaga wskazania konkretnych okoliczności zarzucanego czynu świadczących o naruszeniu praw i dobra dziecka” z art. 42 ust. 2 w związku z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 30 Konstytucji;
- 3) art. 85t ust. 8 oraz ust. 10 Karty Nauczyciela w zakresie, w jakim „nie umożliwiają uchylecia decyzji o zawieszeniu w obowiązkach z uwagi na brak naruszenia prawa lub dobra dziecka oraz w zakresie w jakim nie wymagają one zweryfikowania w postępowaniu odwoławczym konkretnych okoliczności zarzucanego czynu świadczących o naruszeniu praw i dobra dziecka” z art. 78 oraz art. 42 ust. 2 w związku z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 30 Konstytucji;
- 4) art. 85t ust. 8 oraz ust. 10 Karty Nauczyciela rozumiane w ten sposób, że „samo wszczęcie postępowania dyscyplinarnego jest wystarczające dla przyjęcia, że doszło do uprawdopodobnienia zarzutu uchybienia godności zawodu lub obowiązkom nauczyciela, o których mowa w art. 6 Karty Nauczyciela, oraz że w takim wypadku komisja dyscyplinarna nie ma obowiązku dokonać samodzielnej oceny tego, czy zarzut został uprawdopodobniony” z art. 78 oraz art. 42 ust. 2 i 3 w związku z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 30 Konstytucji;
- 5) art. 85t ust. 6 i ust. 10 Karty Nauczyciela w zakresie, w jakim „dozwalają na rozpatrzenie odwołania od decyzji o zawieszeniu w obowiązkach, a w dalszej kolejności zażalenia na postanowienie rozpatrujące odwołanie, przez Komisje Dyscyplinarne działające odpowiednio przy właściwym wojewodzie oraz Ministrze Edukacji Narodowej na posiedzeniu niejawnym bez udziału obwinionego lub jego obrońcy” z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji;
- 6) art. 85t ust. 4 Karty Nauczyciela w zakresie, w jakim „nie przewiduje ograniczenia czasu trwania zawieszenia w obowiązkach trwającego, podczas gdy

- postępowanie dyscyplinarne nadal się toczy” z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji;
- 7) art. 85t ust. 11 Karty Nauczyciela z art. 77 ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji;
- 8) § 18 ust. 3 pkt 3 lit. b rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec nauczycieli oraz wznawiania postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 741) z art. 42 ust. 2 w związku z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 30 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

1) nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg w części, w której kwestionuje zgodność:

a) art. 85t ust. 2, ust. 8 oraz ust. 10 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2023 r. poz. 984, ze zm.; dalej: Karta Nauczyciela) z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 30 Konstytucji,

b) art. 85t ust. 2 Karty Nauczyciela rozumianego w ten sposób, że „jego zastosowanie nie wymaga wskazania konkretnych okoliczności zarzucanego czynu świadczących o naruszeniu praw i dobra dziecka” z art. 42 ust. 2 w związku z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 30 Konstytucji,

c) art. 85t ust. 8 oraz ust. 10 Karty Nauczyciela w zakresie, w jakim „nie umożliwiają uchylecia decyzji o zawieszeniu w obowiązkach z uwagi na brak naruszenia prawa lub dobra dziecka oraz w zakresie w jakim nie wymagają one zweryfikowania w postępowaniu odwoławczym konkretnych okoliczności zarzucanego czynu świadczących o naruszeniu praw i dobra dziecka” z art. 78 oraz art. 42 ust. 2 w związku z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 30 Konstytucji,

d) art. 85t ust. 8 oraz ust. 10 Karty Nauczyciela rozumianych w ten sposób, że „samo wszczęcie postępowania dyscyplinarnego jest wystarczające dla przyjęcia, że doszło do uprawdopodobnienia zarzutu uchybienia godności zawodu lub obowiązkom nauczyciela, o których mowa w art. 6 Karty Nauczyciela, oraz że w takim wypadku komisja dyscyplinarna nie ma obowiązku dokonać samodzielnej oceny tego, czy zarzut został uprawdopodobniony” z art. 78 oraz art. 42 ust. 2 i 3 w związku z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 30 Konstytucji,

e) art. 85t ust. 6 i ust. 10 Karty Nauczyciela w zakresie, w jakim „dozwalają na rozpatrzenie odwołania od decyzji o zawieszeniu w obowiązkach, a w dalszej kolejności zażalenia na postanowienie rozpatrujące odwołanie, przez Komisje Dyscyplinarne działające odpowiednio przy właściwym wojewodzie oraz Ministrze Edukacji Narodowej na posiedzeniu niejawnym bez udziału obwinionego lub jego obrońcy” z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,

f) art. 85t ust. 4 Karty Nauczyciela w zakresie, w jakim „nie przewiduje ograniczenia czasu trwania zawieszenia w obowiązkach trwającego, podczas gdy postępowanie dyscyplinarne nadal się toczy” z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji;

2) odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w pozostałej części.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 4 sierpnia 2023 r. (data nadania) A.D. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez adwokata z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli przy Wojewodzie 4 stycznia 2023 r. (znak [...]) złożyła wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącej. Został on uwzględniony postanowieniem Komisji z 9 stycznia 2023 r. (znak [...]).

Decyzją Prezydenta Miasta K. z 15 lutego 2023 r. (znak [...]) skarżącą zawieszono w pełnieniu obowiązków dyrektora i nauczyciela Liceum Ogólnokształcącego w K. Od tej decyzji skarżąca wniosła odwołanie.

Postanowieniem Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie z 17 marca 2023 r. (znak [...]) odwołania nie uwzględniono i utrzymano w mocy zaskarżoną decyzję. Na to postanowienie skarżąca wniosła zażalenie.

Wydanym na posiedzeniu niejawnym postanowieniem Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej z 18 kwietnia 2023 r. (nr [...]) zażalenie nie zostało uwzględnione, a zaskarżone postanowienie utrzymano w mocy. W treści postanowienia pouczone skarżącą, iż nie przysługuje od niego odwołanie do sądu. Postanowienie to zostało doręczone skarżącej 4 maja 2023 r.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 8 grudnia 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 19 grudnia 2023 r.) wezwał skarżącą do doręczenia odpisów lub kopii poświadczonych za zgodność z oryginałem wyroków, decyzji lub innych rozstrzygnięć (wraz z uzasadnieniami) potwierdzających wyczerpanie drogi prawnej (wraz z czterema kopiami) w szczególności: decyzji Prezydenta Miasta K. z 15 lutego 2023 r. (znak [...]), postanowienia Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie z 17 marca 2023 r. (znak [...]), postanowienia Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji i Nauki z 18 kwietnia 2023 r. (nr [...]) oraz do udokumentowania daty doręczenia skarżącej orzeczenia wskazanego w skardze jako ostateczne (poprzez doręczenie poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii koperty, w której doręczono skarżącej orzeczenie ostateczne, ponieważ w aktach znajduje się jedynie niepoświadczona kopia tej koperty) wraz z czterema kopiami, pod rygorem ujemnych skutków procesowych.

W piśmie z 21 grudnia 2023 r. (data nadania) skarżąca wykonała zarządzenie, doręczając wskazane dokumenty.

Skarżąca wnosi o uznanie, że zawieszenie w obowiązkach nauczyciela pełniącego funkcję dyrektora szkoły na czas trwania postępowania dyscyplinarnego jest niezgodne ze wskazanymi przepisami Konstytucji. W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej wskazuje, że takie nienależyte ukształtowanie obecnej regulacji godzi nie tylko w wolność pracy (art. 65 ust. 1 Konstytucji) – uniemożliwia bowiem wykonywanie obowiązków zawodowych oraz dalszy rozwój zawodowy, ale także w prawo do godności (art. 30 Konstytucji). Narusza też zasadę proporcjonalności, gdyż nie spełnia wymogu konieczności. Skarżąca podnosi, że poprzez brak możliwości odniesienia się do nieprecyzyjnych zarzutów doszło także do naruszenia jej prawa do obrony.

Obligatoryjne zawieszenie skarżącej w wykonywaniu obowiązków jest, jej zdaniem, zbyt restrykcyjne, odbiera bowiem prawo komisji orzekającej w I instancji do zbadania, czy zastosowany środek jest konieczny i proporcjonalny oraz czy w istocie doszło do zarzucanego naruszenia praw dziecka. Taka regulacja narusza godność skarżącej poprzez uczynienie z jej osoby przedmiotu postępowania, niemającego realnego wpływu na jego przebieg.

Nieprecyzyjne określenie okoliczności zarzucanego czynu uniemożliwia skarżącej odniesienie się do niego, co godzi w jej prawo do obrony, rozumiane jako prawo do znajomości

stawianych zarzutów. Skarżąca podkreśla, że sama możliwość wszczęcia wobec nauczyciela postępowania dyscyplinarnego w oparciu o nieprecyzyjne zarzuty jest niezgodna z Konstytucją.

Ustawodawca powinien, zdaniem skarżącej, ustanowić takie przepisy, aby możliwe było zakwestionowanie przesłanek warunkujących zawieszenie, w szczególności w sytuacji, w której komisja dyscyplinarna w postępowaniu odwoławczym nie bada, czy zarzuty zostały uprawdopodobnione, ponieważ przyjmuje, że samo wszczęcie postępowania dyscyplinarnego czyni temu wymogowi zadość. Jednocześnie skarżąca podnosi, że sama procedura rozpoznawania odwołania na posiedzeniu niejawnym narusza prawo do obrony, ponieważ uniemożliwia jej wzięcie udziału w czynnościach dowodowych.

Skarżąca wskazuje na brak określenia okresu zastosowania wobec niej zawieszenia w obowiązkach. Jest to istotne, ponieważ w tym czasie nie otrzymuje ona pełnego wynagrodzenia (została pozbawiona dodatku funkcyjnego oraz możliwości wykonywania pracy w godzinach nadliczbowych) oraz, z uwagi na niewykonywanie obowiązków, nie ma możliwości zawodowego rozwoju. Podkreśla, że naruszona została zasada równości, bowiem nauczyciel należy do grupy funkcjonariuszy publicznych, wobec których termin zastosowania zawieszenia w wykonywanych obowiązkach powinien być precyzyjnie określony.

Na koniec skarżąca kwestionuje również brak możliwości zaskarżenia postanowienia komisji, zamykający jej drogę sądową dochodzenia naruszonych wolności i praw.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Na etapie wstępnej kontroli Trybunał Konstytucyjny bada, czy spełnia ona wymogi formalne, o których mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz w przepisach u.o.t.p.TK.

2. Analizowana skarga konstytucyjna spełnia przesłanki nadania jej dalszego biegu w części, w jakiej kwestionuje zgodność z Konstytucją art. 85t ust. 2, ust. 8 oraz ust. 10 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2023 r. poz. 984, ze zm.; dalej: Karta Nauczyciela); art. 85t ust. 2 Karty Nauczyciela rozumiany w ten sposób, że „jego zastosowanie nie wymaga wskazania konkretnych okoliczności zarzucanego czynu świadczących o naruszeniu praw i dobra dziecka”; art. 85t ust. 8 oraz ust. 10 Karty Nauczyciela w zakresie, w jakim „nie umożliwiają uchylecia decyzji o zawieszeniu w obowiązkach z uwagi na brak naruszenia prawa lub dobra dziecka oraz w zakresie w jakim nie wymagają one zweryfikowania w postępowaniu odwoławczym konkretnych okoliczności zarzucanego czynu świadczących o naruszeniu praw i dobra dziecka”; art. 85t ust. 8 oraz ust. 10 Karty Nauczyciela rozumiane w ten sposób, że „samo wszczęcie postępowania dyscyplinarnego jest wystarczające dla przyjęcia, że doszło do uprawdopodobnienia zarzutu uchybienia godności zawodu lub obowiązkom nauczyciela, o których mowa w art. 6 Karty Nauczyciela, oraz że w takim wypadku komisja dyscyplinarna nie ma obowiązku dokonać samodzielnej oceny tego, czy zarzut został uprawdopodobniony”; art. 85t ust. 6 i ust. 10 Karty Nauczyciela w zakresie, w jakim „dozwalają na rozpatrzenie odwołania od decyzji o zawieszeniu w obowiązkach, a w dalszej kolejności zażalenia na postanowienie rozpatrujące odwołanie, przez Komisje Dyscyplinarne działające odpowiednio przy właściwym wojewodzie oraz Ministrze Edukacji Narodowej na posiedzeniu niejawnym bez udziału obwinionego lub jego obrońcy” oraz art. 85t ust. 4 Karty Nauczyciela w zakresie, w jakim „nie przewiduje ograniczenia czasu trwania zawieszenia w obowiązkach trwającego, podczas gdy postępowanie dyscyplinarne nadal się toczy”.

2.1. Skargę konstytucyjną sporządził adwokat, który przedłożył stosowne pełnomocnictwo.

2.2. Skarżąca wyczerpała przysługującą jej drogę prawną, ponieważ postanowienie Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej z 18 kwietnia 2023 r. (znak [...]) jest prawomocne i nie przysługują od niego zwyczajne środki zaskarżenia.

2.3. Dochowany został trzymiesięczny termin wniesienia skargi zastrzeżony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK. Powyższe orzeczenie zostało doręczone skarżącej 4 maja 2023 r. natomiast skarga konstytucyjna została wniesiona do Trybunału 4 sierpnia 2023 r.

2.4. Skarżąca wskazała, jakie konstytucyjne prawa oraz w jaki sposób zostały – jej zdaniem – naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK), a także uzasadniła sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

2.5. Z uwagi na to, że skarga konstytucyjna spełnia wymogi przewidziane w u.o.t.p.TK, a nie zachodzą okoliczności określone w art. 61 ust. 4 tej ustawy, to – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – zasadne jest nadanie jej w tym zakresie dalszego biegu.

3. W zakresie, w jakim skarżąca poddała kontroli Trybunału art. 85t ust. 11 Karty Nauczyciela oraz § 18 ust. 3 pkt 3 lit. b rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec nauczycieli oraz wznawiania postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 741), skardze konstytucyjnej należy odmówić nadania dalszego biegu. W tym zakresie skarga nie spełnia wynikającego z art. 79 ust. 1 Konstytucji i skonkretyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK wymogu określenia przepisu stanowiącego podstawę ostatecznego orzeczenia o wolnościach lub prawach skarżącej.

3.1. W niniejszej sprawie skarżąca wskazała, że ostateczną decyzją, która narusza jej prawo do sądu (prawo odwołania do sądu) jest postanowienie Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej z 18 kwietnia 2023 r. (znak [...]; dalej: postanowienie Komisji). Trybunał stwierdza, że postanowienie to nie zostało wydane na podstawie żadnego z tych przepisów.

3.2. W treści tego postanowienia zawarto pouczenie, że skarżącej nie przysługuje odwołanie do sądu, ale – w rozumieniu przepisów u.o.t.p.TK – nie jest to ostateczne rozstrzygnięcie o odebraniu skarżącej prawa do zaskarżenia postanowienia, ponieważ to nie sąd orzekł, że skarżącej nie przysługują żadne środki odwoławcze (por. postanowienie TK z 8 czerwca 2022 r., sygn. Ts 161/20, OTK ZU nr B/2015, poz. 187). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału orzeczeniem ostatecznym niezbędnym do kwestionowania art. 85t ust. 11 Karty Nauczyciela byłby wyrok, decyzja lub inne orzeczenie nieprzyjmujące do rozpoznania żądania skarżącej o przeprowadzenie sądowej kontroli postanowienia Komisji (por. postanowienie pełnego składu TK z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35). Tymczasem skarżąca nie podjęła próby odwołania się od postanowienia Komisji do sądu, a w uzasadnieniu skargi wyjaśniła, że zrezygnowała ze złożenia środka zaskarżenia, ponieważ wiązałoby się to dla niej z dodatkowymi kosztami oraz oczekiwaniem na rozstrzygnięcie sądu.

3.3. Jednocześnie Trybunał zwraca uwagę, że § 18 ust. 3 pkt 3 lit. b rozporządzenia nie był podstawą postanowienia Komisji, tj. orzeczenia wskazanego przez skarżącą jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, lecz postanowienia Komisji z 9 stycznia 2023 r. (znak [...]). Orzeczenie to nie dotyczy bezpośrednio zawieszenia skarżącej w obowiązkach dyrektora i nauczyciela, tylko wszczęcia wobec niej postępowania dyscyplinarnego. To z wydaniem tego postanowienia można było wiązać zarzut niekonstytucyjności wskazanego przepisu rozporządzenia. Trzymiesięczny termin wniesienia skargi konstytucyjnej liczony od dnia doręczenia stronie tego postanowienia został jednak przekroczony.

Mając powyższe na względzie należy zatem stwierdzić, że rozpatrywana skarga w powyższym zakresie nie spełnia warunków wynikających z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na punkt 2 powyższego postanowienia w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.